

Sygn. akt I KZP 13/14

POSTANOWIENIE

składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego

Dnia 26 czerwca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Stanisław Zabłocki (przewodniczący)

SSN Henryk Gradzik

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Wiesław Koziulewicz

SSN Andrzej Siuchniński (sprawozdawca)

SSN Dariusz Świecki

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Łukasz Majewski

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Aleksandra Herzoga

w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 26 czerwca 2014 r.

w związku z przedstawionym, na podstawie art. 60 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (t.j.: Dz. U. z 2013 r., poz. 499 ze zm.), wnioskiem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2014 r. (BSA II – 4110 – 1/14) o podjęcie w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego uchwały, mającej na celu rozstrzygnięcie występujących w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozbieżności w wykładni prawa i wyjaśnienie następującego zagadnienia prawnego:

„Czy w postępowaniu kasacyjnym dopuszczalne jest uchylene zaskarżonego orzeczenia wyłącznie w części, w jakiej nie zawiera ono rozstrzygnięcia w przedmiocie środka karnego, którego zastosowanie było obligatoryjne?”

p o s t a n o w i ł :

**na podstawie art. 61 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym
przedstawić wniosek składowi Izby Karnej Sądu Najwyższego.**

UZASADNIENIE

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego w dniu 7 kwietnia 2014 r., na podstawie art. 60 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (t.j.: Dz. U. z 2013 r., poz. 499 ze zm.), wystąpił do składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie rozbieżności w wykładni prawa, występującej w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w zakresie dotyczącym następującego zagadnienia prawnego: „Czy w postępowaniu kasacyjnym dopuszczalne jest uchylenie zaskarżonego orzeczenia wyłącznie w części, w jakiej nie zawiera ono rozstrzygnięcia w przedmiocie środka karnego, którego zastosowanie było obligatoryjne?”

W uzasadnieniu wniosku wskazano, że rozbieżność w wykładni prawa, która powstała w orzecznictwie Sądu Najwyższego, dotyczy istotnej kwestii z zakresu postępowania kasacyjnego. Wątpliwości interpretacyjne sprowadzają się do tego, w jakim zakresie nastąpić ma uchylenie orzeczenia, w którym nie zamieszczono rozstrzygnięcia w przedmiocie obligatoryjnego środka karnego, a w tej mierze, w orzecznictwie Sądu Najwyższego, wyraźnie zarysowały się przeciwstawne stanowiska, szeroko omówione w uzasadnieniu wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego.

Prokurator Generalny w pisemnym stanowisku wniósł o podjęcie uchwały następującej treści: „w postępowaniu kasacyjnym nie jest możliwe uchylenie zaskarżonego orzeczenia jedynie w części, której orzeczenie to nie zawierało, mimo iż rozstrzygnięcie takie – zwłaszcza co do środka karnego lub kary – było obligatoryjne. W takim wypadku konieczne jest uchylenie rozstrzygnięcia w tej części, do której odnosiło się stwierdzone uchybienie i w zakresie umożliwiającym usunięcie tego uchybienia”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Podjęta przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego inicjatywa, zmierzająca do dokonania tzw. abstrakcyjnej wykładni prawa, niewątpliwie odpowiada wymogom określonym w art. 60 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym. Przedstawione zagadnienie prawne i występujące na jego tle rozbieżności w orzecznictwie rzeczywiście wynikają z odmiennych rezultatów wykładni prawa, a konkretnie wykładni art. 537 § 1 k.p.k. w zw. z art. 536 k.p.k., w kwestii zakresu

uchylenia orzeczenia, przy zasadnym zarzucie kasacji co do braku orzeczenia w nim o obligatoryjnym środku karnym.

Rozwiązanie tego zagadnienia przez wyznaczony w sprawie kolejny siedmioosobowy skład Sądu Najwyższego nie byłoby jednak wystarczające z uwagi na powagę występujących wątpliwości interpretacyjnych i głębokość oraz trwałość rozbieżności istniejących w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego. Należy tu mieć na uwadze, że mimo wyrażenia stanowiska przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego w uchwale z dnia 25 marca 2010 r. (sygn. akt I KZP 36/09, OSNKW 2010, nr 5, poz. 40), w wielu późniejszych orzeczeniach Sądu Najwyższego przyjmowano przeciwny pogląd co do możliwości uchylenia orzeczenia w zakresie nieorzeczenia o obligatoryjnym środku karnym.

Przedmiotowe zagadnienie może stracić swoje znaczenie już niedługo, tj. po wejściu w życie nowelizacji Kodeksu postępowania karnego, dokonanej na mocy ustawy z dnia 27 września 2013 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 1247), zmieniającej treść art. 447 k.p.k., który w postępowaniu kasacyjnym znajduje odpowiednie zastosowanie poprzez art. 518 k.p.k. W art. 447 § 3 k.p.k. ustawodawca dopuścił bowiem wprost możliwość zaskarżenia braku rozstrzygnięcia w przedmiocie środka karnego. Rysuje się jednak potrzeba rozstrzygnięcia, jakie znaczenie będzie miał ten przepis dla wykładni art. 537 k.p.k., w kontekście postawionego pytania prawnego, tj. czy wyraźne dopuszczenie przez ustawodawcę możliwości zaskarżenia braku rozstrzygnięcia w przedmiocie obligatoryjnego środka karnego oznacza także dopuszczalność uchylenia zaskarżonego kasacją orzeczenia jedynie w zakresie tego braku, czy też nie ma podstaw do przyjęcia takich konsekwencji nowelizacji przepisu art. 447 § 3 k.p.k.

Do rozważenia pozostaje ponadto stanowisko wyrażone w wyroku z dnia 9 maja 2013 r. (V KK 58/13, LEX nr 1331403), w którym – przyjmując, że na orzeczenie skazujące składają się zarówno rozstrzygnięcia pozytywne jak i rozstrzygnięcia negatywne, które nie muszą być wyrażone w nim wprost, a także przyjmując, iż możliwe jest ustalenie ich istnienia w sposób dorozumiany – zaproponowano uzależnienie zakresu uchylenia zaskarżonego orzeczenia dotkniętego uchybieniem, polegającym na nieorzeczeniu obligatoryjnego środka karnego od materialno-prawnego charakteru tego środka. Część bowiem środków

karnych cechuje się w większym stopniu represyjnością, co pozwalałoby je ściślej łączyć z instytucją kary, a tym samym uchylić orzeczenie w zakresie całego wymiaru kary. Inne natomiast mają wyraźnie charakter restytucyjny, orzekane są na wniosek, co separuje kwestię ich orzekania od samej płaszczyzny wymiaru kary i uzasadnia uchylenie orzeczenia jedynie w zakresie nieorzeczenia o tego rodzaju środku karnym. Należy zatem zdecydować, czy w zakresie analizowanego problemu materialno-prawny charakter środków karnych ma znaczenie, czy też istotny jest jedynie procesowy wymiar ich stosowania, tj. obligatoryjny tryb orzekania.

Z tych względów, podkreślając ponownie powagę występujących wątpliwości interpretacyjnych, należało postanowić o przedstawieniu wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego składowi Izby Karnej Sądu Najwyższego.